

31. Дапоўніце сказы прыметнікам *сасновы* ў патрэбным склоне. Запішыце.

1. ... бор зачароўвае сваёй прыгажосцю. 2. Дзядуля не адрываў вачэй ад ... бору. 3. Птушкі спяваюць прыгожыя песні ... бору. 4. Кожную раніцу хлопчык любуецца ... борам. 5. Дзеці часта гуляюць у ... бары. 6. Падарожнікі трапілі ў ... бор.

Вызначце род і склон прыметніка *сасновы* ў сказах. Выдзеліце канчаткі.

Скланенне прыметнікаў жаночага роду

Канчаткі прыметнікаў у назоўным склоне

32. Разгледзьце табліцу скланення прыметнікаў жаночага роду.

Скло-ны	Пытан-ні	Прыклады
Н.	яка я?	жыв[ая] прыгож[ая] сін[яя] кветка
Р.	якой?	жыв[ой] прыгож[ай] сін[яй] кветкі
Д.	якой?	жыв[ой] прыгож[ай] сін[яй] кветцы
В.	якую?	жыв[ую] прыгож[ую] сін[юю] кветку
Т.	якой?	жыв[ой] прыгож[ай] сін[яй] кветкай
М.	якой?	(на) жыв[ой] прыгож[ай] сін[яй] кветцы

Параўнайце канчаткі прыметнікаў у розных склонах.

?! У якіх склонах прыметнікі жаночага роду адказваюць на адны і тыя ж пытанні і маюць аднолькавыя канчаткі?

33. Прачытайце тэкст. Знайдзіце ў сказах прыметнікі жаночага роду. Вызначце іх склон.

Бабуля з Дашай ідуць па лясной сцяжынцы. Дзяўчынка адчувае сябе сапраўднай падарожніцай. Маленькая сцежка пятляе між дрэў і кустоў. Бабуля расказвае пра іх любімай унучцы. Раптам Даша заўважае сонечную палянку і спыняецца ад вялікай нечаканасці. Увагу дзяўчынкі прыцягвае сіняя кветка. Бабуля пазнае ў вясновай кветцы пралеску.

Спішыце сказы, у якіх ёсць прыметнікі жаночага роду ў назоўным склоне.

?! Якія канчаткі маюць прыметнікі жаночага роду ў назоўным склоне?

Прыметнікі жаночага роду ў назоўным склоне маюць канчаткі: -ая (пасля цвёрдых і зацвярдзелых зычных); -яя (пасля мяккіх зычных).

34. Адгадайце загадку. Вызначце род, лік і склон прыметнікаў. Спішыце загадку. Дапішыце патрэбныя канчаткі прыметнікаў.

І заморск.. птушка
паўднёв..
і пячаць на паперы
лілов..

У. Мацвеенка.

Рм Што яшчэ называецца словам *грыф*? Знайдзіце патрэбныя звесткі ў тлумачальным слоўніку.

Будзьце ўважлівыя!

Канчаткі прыметнікаў адзіночнага ліку ў назоўным склоне

жаночы род

-ая, -яя

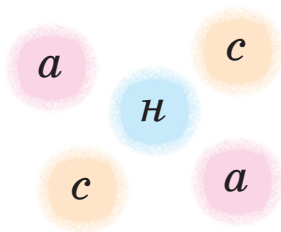
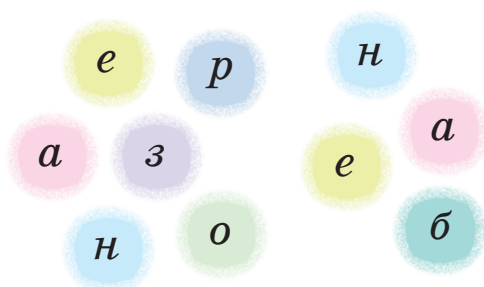
ніякі род

-ае, -ое, -яе

35. Прачытайце загадкі. З «рассыпанных» літар складзіце словы-адгадкі.

1. Трапяткая прастора —
цёмна-сіняе мора,
як жывое, да рання
ўсё пульсуе ад ззяння.

С. Шах.

2. Кудлатая, калючая,
высокая, рыпучая.
Што восень, што вясна —
зялёная

С. Шах.

ззяць

трапятка́я — якая пастаянна варушыцца, дрыжыць

Назавіце прыметнікі, якія дапамаглі знайсці адгадкі. Вызначце іх род.

Спішыце другую загадку. Вызначце склон прыметнікаў. Выдзеліце ў іх канчаткі.

Выпішыце з першай загадкі слова, аднакаранёвае да слоўнікавага.

36. Прачытайце. Пастаўце пытанні ад назоўнікаў да прыметнікаў. Вызначце род прыметнікаў.

Цёпл.. раніца, вялік.. радасць, сін.. паліто, сін.. кветка, апошн.. кніга, вялік.. дрэва, цёпл.. малако, апошн.. заданне.

Запішыце спалучэнні слоў у два слупкі па ўзоры.

Узор.

ж. р.
я к а я?
цёпл[ая] раніца
...

н. р.
я к о е?
апошн[яе] заданне
...

Выдзеліце канчаткі ў прыметніках. Вызначце склон прыметнікаў жаночага роду.

37. Спішыце тэкст, дапісваючы канчаткі прыметнікаў.

Таямнічае возера Свіцязь

Возера Свіцязь прываблівае сваёй прыгажосцю. Празрыст.. вада ў ім нагадвае люстэрка. Пясчан.. дно праглядаецца нават на глыбіні. Кругл.. азёрн.. гладзь акружана стужкай лесу. Зялён.. голле дрэў адлюстроўваецца ў чыстай вадзе.

Узровень вады ў Свіцязі ніколі не мяняецца. На яго не ўплываюць моцныя засухі, праліўныя дажджы, веснав.. паводка. Можна, таму існуе ў беларусаў шмат паданняў пра гэта дзіўн.. возера.

Вызначце род і склон выдзеленых прыметнікаў.

Канчаткі прыметнікаў у родным, давальным, творным і месным склонах

38. Вусна дапоўніце сказы спалучэннем слоў *цёплая сухая ранняя вясна* ў патрэбнай форме.

1. Даўно не было такой 2. Людзі радуюцца 3. звонка спяваюць птушкі. 4. Халоднай зімой мы марылі аб

Запішыце гэта спалучэнне слоў у родным, давальным, творным і месным склонах. Выдзеліце канчаткі ў прыметніках.

Узор. Р. *вясны* (я к о й?) *цёпл*ай, *сух*ой, *ранн*яй
Д. *вясне* (я к о й?)
Т. *вясной* (я к о й?)
М. *аб вясне* (я к о й?)

На якія пытанні адказваюць прыметнікі жаночага роду ў родным, давальным, творным і месным склонах? Пастаўце ў прыметніках націск. Падкрэсліце апошнюю літару асновы. Які гук яна абазначае?

Прыметнікі жаночага роду ў родным, давальным, творным і месным склонах маюць наступныя канчаткі:

- пад націскам — **-ой**;
- не пад націскам — **-ай** (пасля цвёрдых і зацвярдзелых зычных), **-яй** (пасля мяккіх зычных).

Прыметнікі ў родным, давальным, творным і месным склонах трэба адрозніваць па назоўніках, да якіх яны адносяцца.

39. Прачытайце. Адгадайце загадку.

У хвойнай засені лясной,
у траве густой
ён знайшоў сабе зацішак,
гэты вабны

С. Шах.

засень, зацень — зацэненае месца

Да якіх назоўнікаў адносяцца выдзеленыя прыметнікі?
Вызначце род і склон гэтых прыметнікаў.

Гаварыце правільна!

старой, роднай, маленькай
веснавой, вясновай

40. Прачытайце тэкст. Чаму фіялка адчула сябе самай шчаслівай? Вызначце тып тэксту.

Фіялка

Увесну пад **стар..** ліпай расцвіла **маленьк..** фіялка. Яна з цікавасцю паглядзела навокал. Усе яе суседкі былі яркія і высокія. Над імі кружыліся матылькі. Толькі да **маленьк..** кветкі ніхто не прылятаў. Фіялка самотна цвіла ў **густ..** траве.

Раптам яна пачула **прыемн..** гудзенне. Гэта пчала закружылася над ёю. Пчала дакранулася да кветкі, узяла кропельку нектару, паляцела ў вулей.

Маленьк.. фіялка пышна расцвіла. Яна адчула сябе самай шчаслівай на **вяснов..** зямлі. (*Паводле К. Каліны.*)

Выпішыце выдзеленыя прыметнікі разам з назоўнікамі, да якіх яны адносяцца. Дапішыце патрэбныя канчаткі. Вызначце род і склон прыметнікаў.

41. Прачытайце верш. Што можна прыгатаваць у чыгунку?

Чыгунок

Ёсць цудоўны чыгунок
у бабулі нашай.
Кожны ранак чыгунок
усіх частуе кашай
рысавай ці **ячнаю**,
салодкаю і **смачнаю**.
Увечары ў ім бабка,
бульба ці аладкі.

ячная — ячменная, прыгатаваная з зерня ячмёню

Вызначце род і склон выдзеленых прыметнікаў. Дапішыце іх у спалучэнні з назоўнікам. Выдзеліце канчаткі.

кашай (я к о й?) ...

кашай (я к о ю?) ..., ..., ...

Прыметнікі **жаночага** роду ў **творным** склоне маюць варыянты канчаткаў: **-ой (-ою); -ай (-аю), -яй (-яю).**

42. Прачытайце. Пастаўце словы ў дужках у патрэбную форму і запішыце. Абазначце склон прыметнікаў. Выдзеліце канчаткі.

Стаіць каля (*вялікая плошча*), купаецца ў (*шырокая рака*), пачаставаў (*салодкая груша*), дапамог (*любімая матуля*), расцвіў у (*густая трава*), прыселі перад (*дальняя дарога*).

Падкрэсліце словы, у якіх магчымы варыянты канчаткаў. З адным спалучэннем слоў вусна складзіце сказ.

Творчая хвілінка_____

Якая самая вялікая плошча ў Беларусі? Апішыце, як яна выглядае. Пры неабходнасці знайдзіце патрэбныя звесткі ў інтэрнэце.

43. Спішыце тэкст, дапісваючы канчаткі прыметнікаў. Пастаўце патрэбныя знакі прыпынку ў сказах з аднароднымі членамі.

Стаіць ранн.. вясна. З-за калмат.. хмары на хвіліну выгляне сонца і зноў схавецца.

Ноччу падмарозіла. Лужыны пакрыліся тонк.. скарынкай лёду. Яна звонка трэскаецца пад нагамі асядае ў мутную ваду.

У лесе пахне леташн.. лістотай сыр.. карой. У невялік.. азярыне цвіце жоўт.. лотаць. (*Паводле Я. Галубовіча.*)

лэташні — мінулагодні

азяры́на — невялікае возера

Вызначце род і склон прыметнікаў.

Канчаткі прыметнікаў у вінавальным склоне

44. Прачытайце спалучэнні слоў. Назавіце канчаткі прыметнікаў. Вусна вызначце род і склон прыметнікаў.

Невялікую дзяўчынку, светлую раніцу, блакітную кветку.

Замяніце прыметнікі на блізкія па значэнні. Дапоўніце сказы спалучэннямі слоў, якія атрымаліся.

1. Дзеці сустрэлі ў двары 2. Птушкі вітаюць радасным спевам. 3. Дзяўчынкі ўбачылі ў траве

Запішыце сказы. Ва ўстаўленых прыметніках выдзеліце канчаткі, назавіце апошні гук асновы.

Прыметнікі жаночага роду ў вінавальным склоне маюць канчатак **-ую** (пасля цвёрдых і зацвярдзелых зычных); **-юю** (пасля мяккіх).

45. Замяніце літару ў сярэдзіне дадзенага слова так, каб атрымалася новае слова. Падбярыце да кожнага назоўніка адпаведны прыметнік.

Вата — ...

салодкая

халодная

Дапоўніце сказы спалучэннямі слоў, якія ў вас атрымаліся.

1. У спёку Віця часта п'е Бабуля ніколі не палівае кветкі

2. Многія дзеці любяць У парку сябры частаваліся

Спішыце. Знайдзіце ў сказах прыметнікі жаночага роду. Выведзіце іх склон, абазначце канчаткі.

Будзьце ўважлівыя!

Канчаткі прыметнікаў жаночага роду

ў творным склоне

-ай, -аю

-ой, -ою

-яй, -яю

ў вінавальным склоне

-ую

-юю

46. Прачытайце тэкст. Падбярыце да яго заглавак.

Ціха на зямлю апускаецца ноч.
Усё заціхае. Птушкі перасталі
спяваць. Край неба блішчыць
шырок.. чырвон.. стужкаю.

Тонкія, лёгкія хмаркі афарба-
валіся ў залаты колер, усё роўна
як абняло іх полымя. Белават..
пялёнкаю ўздымаецца туман над
лугамі і балотамі.

А цёмната ўсё гусцее і гусцее. Яна закрывае ад-
начэй і поле, і лес. Вось узышла ўжо вячэрн.. зорка.

За лесам яснее. Гэта круглы месячык запаліў ліхтарык і пачаў асвятляць чорн.. зямлю. (*Паводле Якуба Коласа.*)

Пастаўце пытанні ад назоўнікаў жаночага роду адзіночнага ліку да прыметнікаў. Выпішыце гэтыя спалучэнні слоў разам з пытаннямі. Дапішыце патрэбныя канчаткі. Вызначце склон прыметнікаў.

Т.

Узор. *Стужкаю (я к о ю?) шырокаю, ...*

Рм Назавіце прыметнікі і дзеясловы, якія дапамагаюць апісаць ноч. Вусна складзіце ўласнае апісанне ночы з апорай на малюнак. Выкарыстайце запісаныя спалучэнні слоў.

47. Прачытайце прыказкі. Прыметнікі ў дужках пастаўце ў патрэбную форму. Чаму так гавораць?

1. За (*разумная*) галавою і рукам лёгка. 2. Родная зямля мякчэйшая за (*чужая*) пярыну.

Спішыце. Вызначце склон прыметнікаў, абазначце канчаткі.

48. Прачытайце. Вызначце склон прыметнікаў.

1. Над сонн.. зямлёю зазвінеў птушыны спеў. 2. Марынка ўбачыла на лузе вялік.. страказу. 3. Дзеці залюбаваліся стракат.. птушкай. 4. Пад стар.. бярозай рос прыгожы падбярозавік. 5. Дзяўчынка апранула сін.. сукенку. 6. Пад высок.. елкай было шмат шышак. 7. Прыемна гуляць па лесе сонечн.. веснав.. раніцай.

Спішыце сказы, дапісваючы канчаткі прыметнікаў. Падкрэсліце назоўнікі і прыметнікі, у якіх магчымы варыянты канчаткаў.